

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

הפעלה 12 – סוד האהבה

חמ"ד של חופש – בין אדם לחברו

רציונאל:

יוסף שבוי על לא עוול בכפו. הוא נמצא בחברת אסירים ובכל זאת אינו שוכח דבר אחד - את הזולת. אמנם שר בית הסוהר מינה אותו להיות אחראי על האסירים, אבל יש לו תפקיד נוסף, תפקיד הנובע ממצפונו הפנימי – התעניינות בזולת, אף שהוא מקוטלג בקטגוריית האסירים. סדר יומו של יוסף התחיל עם התעניינות בשלומו של כל אסיר ואסיר.

רבי שמשון רפאל הירש כותב כך: "דרך ההסתכלות בה אדם רגיל מסתכל על עולם ועצמים, שונה מדרך הסתכלותו של יוסף. אדם רגיל רואה רק בדרך כלל ואילו החכם רואה בכל איש ובכל חפץ את ייחודם וסגולתם הפרטית". יוסף רואה בכל אסיר את האדם שבו. לכן כשיוסף נוכח לדעת שפני האדם הניצב מולו זועפים, הוא מיד מנסה לשפר את מצב רוחו ולהפיג את הזעף.

יוסף מנמק את מחילתו לאחיו בטענה של "כִּי לְמַחֲיָה שְׁלַחְנִי אֱלֹקִים לְפָנֶיכֶם" (בראשית מ"ה, ה'), יוסף יודע שפעמים המחיה הגדולה ביותר לאדם היא להתעניין בשלומו... זו מידתו של יוסף הצדיק. אילולא יוסף היה מתעניין בשלום שר המשקים והאופים – הוא היה נשאר בשבי עוד שנים רבות. בעצם ניתן לומר, שמשפט זה – ההתעניינות "למה פניכם רעים היום" מהווה נקודת מפנה בתהליך לידתו של עם ישראל.

כל אחד מאיתנו שבוי "בבור" כזה או אחר. ייתכן מאוד שהדרך ליציאה פשוטה – נתחיל להחיות את סביבתנו...
בשיעור זה נלמד לשים לב לזולת ולהתעניין בו.

מטרות

- התלמידים ילמדו כי המפנה בדרך לגדולתו של יוסף הצדיק חל דווקא בבית האסורים, ודווקא לאחר שהתעניין בשלום אחרים (דאג לאחרים ולא דאג לעצמו).
- התלמידים יאמצו לעצמם את מידת ההתעניינות בזולת והאכפתיות כלפיו.
- התלמידים יכירו את הפסוק מספר משלי (כ"ז, י"ט): "כַּמִּים הַפְּנִים לַפְּנִים - כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם".

ההכנות הנדרשות

אין.

בית אלף המראות

- נספר לתלמידים:

בכפר קטן ורחוק היה מקום מיוחד במינו: 'הבית עם אלף המראות'.
כלב קטן ושמח החליט לבקר בו. כשהגיע אל הבית הביט מבעד לדלת כשזנבו מקשקש בהתלהבות. להפתעתו הרבה מצא את עצמו מביט באלף כלבים קטנים ושמיים מקשקשים בזנבם בלא פחות התלהבות ממנו.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

הוא חייך חיוך ענק, ואלף פרצופים שמחים החזירו לו חיוכים חמים וחברותיים. כשעזב את הבית חשב לעצמו: "איזה מקום מדהים. אבוא לבקר פה לעיתים קרובות". באותו הכפר היה כלב קטן נוסף. הוא לא היה שמח במיוחד. יום אחד גם הוא החליט ללכת לבדוק את הבית. הוא הגיע אליו, טיפס בכבדות במדרגות והציץ מבעד לדלת. לפתע הוא ראה אלף כלבים עם פרצופים מאוד לא נחמדים, בוהים בו. הוא החל לחשוף לעומתם שיניים, ונבהל כל כך כשראה אלף פרצופים חושפים אליו שיניים בחזרה. הוא עזב את הבית, ובדרכו לכפר חשב לעצמו: "איזה מקום נורא. אני בחיים לא חוזר לשם יותר".

- נעבד את הסיפור עם התלמידים (רצוי לשתף אותם): הכלבים הגיעו בעצם אל אותו בית. המראות שיקפו להם את ההתנהגות שלהם עצמם. הכלב השמח חייך – ואלף כלבים חייכו אליו גם. הכלב השני חשף שיניים – ואלף כלבים חשפו לעברו שיניים...
- נסכם את מה שלמדנו עד כה: איך שאנחנו נביט על אחרים – כך הם יביטו עלינו.

מראה

- נתחלק לזוגות של תלמידים.
- נסביר את התרגיל: אחד מכל זוג הוא מראה מתוך "בית אלף המראות", והשני הוא הדמות העולה במדרגות ופותחת את הדלת. הדמות עושה קול או תנועה והמראה מחקה אותה במדויק.
- ניתן דקה לתרגיל ולאחר מכן נחליף בין התפקידים – זה שהיה מראה עכשיו יהיה דמות, זה שהיה דמות יהיה מראה.
- נחזור למקומות.
- נשאל את התלמידים: איך הרגשתם להיות דמות? איך הרגשתם להיות מראה?
- נסכם: ישנו פסוק אותו אומר שלמה המלך בספר משלי (כ"ז, י"ט): "כַּמֵּן הַפְּנִים לַפְּנִים - כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם".
- נבקש מהתלמידים הסבר לפסוק וכן רעיונות כיצד הוא קשור לפעילות שערכנו כעת (הסבר – כמו שהפנים שלנו משתקפות במים – כך הלב שלנו "משתקף" בביכול אצל זולתנו. אם נאהב אותו – הוא יחזיר לנו אהבה אפילו אם לא נבטא אותה במילים. אדם מרגיש מה היחס של האדם העומד מולו כלפיו. הקשר להפעלה – הלב הוא כמו מראה...).

המהפך

- נאמר לתלמידים: את הנקודה הזו, של הסתכלות אחרים עלינו כמו שאנחנו מסתכלים עליהם – ניתן ללמוד מיוסף הצדיק.
- נסביר את המשימה: כעת נחזור בקצרה על תחנות בחייו של יוסף. נסו לשים לב מתי חל המהפך, מתי מגמת הירידה הופכת למגמת עלייה.
- נספר לתלמידים בקצרה את סיפורו של יוסף, החל מהשלכתו לכלא במצרים ועד להפיכתו לשר ולמושל שם, תוך דגש על נקודת המפנה – "מדוע פניכם רעים היום" – בזכות שיוסף התעניין

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

בשלומם של שר המשקים ושר האופים הם סיפרו לו את חלומותיהם, ולאחר ששר המשקים השתחרר ופרעה חלם חלום – שר המשקים המליץ על יוסף כפותר חלומות ומכאן הדרך לגדולה הייתה פתוחה.

- למורה: השתלשלות האירועים היא כזו:
 - יוסף מושלך לכלא ולאחר תקופה מושלכים לשם גם שר המשקים ושר האופים.
 - שר המשקים ושר האופים חולמים חלום, כל אחד חלום אחר אבל באותו לילה.
 - יוסף רואה את פניהם הנפולות של שר המשקים ושר האופים ומתעניין בשלומם.
 - שר המשקים ושר האופים מספרים ליוסף שחלמו חלומות ויוסף מבקש מהם לשתף אותו בחלומותיהם.
 - יוסף פותר לשרים את חלומותיהם.
 - הפתרון שאמר יוסף מדויק: שר המשקים יוצא מבית הסוהר וחוזר להיות שר, שר האופים יוצא מבית הסוהר ומוצא להורג.
 - כעבור תקופה פרעה חולם חלומות ואף אחד לא מצליח לפתור אותם.
 - שר המשקים נזכר ביוסף שפתר לו את חלומו וממליץ לפרעה לשאול אותו.
 - יוסף מובא אל פרעה, שומע את החלום ופותר אותו.
 - פתרון החלום קורה במדויק, יוסף עולה לגדולה.
- נדון עם התלמידים: באיזה שלב טמונה התפנית? היכן חל המהפך? (וודאי ישמעו תשובות שונות, קשה להניח שמישהו יאמר שהמהפך חל כשיוסף התעניין בשלומם של השרים...).
- נאמר לתלמידים: המהפך טמון בשלב בו יוסף רואה את פניהם הנפולות של שר המשקים ושר האופים ומתעניין בשלומם. יוסף שם לב לאחרים. למרות שהוא בבית סוהר ולמרות שרע לו – הוא לא מתעלם מאחרים, הוא מתעניין בהם. בזכות התעניינות זו הם מספרים לו את החלומות והוא פותר אותם, ולאחר שנתיים נוספות כשפרעה חולם חלום יוסף מובא כדי לפתור אותו ולבסוף עולה לגדולה. אבל אם יוסף לא היה מתעניין בשלומם של שני השרים – הוא היה נמק בכלא עד עצם היום הזה.
- נאמר לתלמידים: זוכרים את "בית אלף המראות" מתחילת השיעור? הכלב שחייך – חייכו אליו. הכלב שנהם – נהמו עליו. גם אנחנו בחיים שלנו – נרבה אהבה בין אחד לשני על ידי התעניינות, הקשבה ואכפתיות.

בגדיו של הרבי – סיפור לסיום

המנהיגים של החסידים קרויים "אדמו"רים". החסידים באים אל האדמו"ר שלהם כדי להתייעץ, לשפוך את ליבם, לקבל ברכה ועצה טובה. לפגישה זו קוראים "יחידות" והיא נעשית בארבע עיניים, כלומר נוכחים בה רק החסיד והאדמו"ר. מסופר על אחד האדמו"רים שהזיע מאוד במהלך הזמן של ה"יחידות" וכל כמה שעות ביקש מהשמש שלו (העוזר שלו) להביא לו חולצה נקייה מהארון. תהה השמש: "מדוע הרבי מזיע כל כך עד שנאלץ להחליף בגדים כל כך הרבה פעמים ביום?"

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

ענה לו הרבי: "היו אצלי בשעות האחרונות עשרים וחמישה אנשים. כל אחד רצה עצה. כדי שאוכל להשיא עצה אני צריך להרגיש בצרתו ממש כמו שהוא בעצמו מרגיש, ולשם כך אני מוכרח לפשוט את מלבושי ולהתלבש במלבושיו שלו.

ואז, כאשר אני צריך לתת לו עצה, לא אוכל לעשות כן כשאני עדיין במלבושיו, כמו שהוא בעצמו אינו יכול לתת לעצמו עצות, לכן אני פושט את מלבושיו ולובש שוב את מלבושי שלי.
וכעת חשוב בעצמך:

אם אדם צריך חמישים פעם להתפשט ולהתלבש – כלום אפשר שלא להזיע?!"
(על פי ש"י זווין, סיפורי חסידים על התורה, ירושלים תשס"א, עמ' 260–261).